

ZPS-3.431.3.6.2022.ML

PROTOKÓŁ KONTROLI DORAŻNEJ
przeprowadzonej w dniu 30 listopada 2022 r.
w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sławoborzu

Jednostka kontrolowana: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Sławoborzu
Adres: 78-316 Sławoborze, ul. Leśna 1A
Podmiot prowadzący: Wójt Gminy Sławoborze

Kontrolę przeprowadzili:

- Małgorzata Lewińska – główny specjalista w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie Delegatura w Koszalinie,
- Marta Karbowskiak – inspektor wojewódzki w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie Delegatura w Koszalinie

na podstawie upoważnienia Wojewody Zachodniopomorskiego Nr 94/2022 z dnia 18 listopada 2022 r.

Kontrolerzy złożyli oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie ich z kontroli.

(akta kontroli str. 1-2 i 10-11)

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadania gminy w zakresie pomocy osobie z zaburzeniami psychicznymi w formie usług w środowiskowym domu samopomocy oraz innej pomocy na rzecz wskazanej rodziny w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia kontroli. Kontrolę przeprowadzono w związku z toczącym się w Departamencie Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej postępowaniem wyjaśniającym w tym zakresie.

Data przeprowadzenia kontroli:

Kontrolę przeprowadzono w dniu 30 listopada 2022 r.

Czynności kontrolne przeprowadzone zostały w siedzibie jednostki.

Kontrolowana jednostka nie została powiadomiona o terminie przeprowadzenia kontroli, zgodnie z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2285).

Ustaień zawartych w protokole dokonano na podstawie analizy przedłożonych dokumentów, a także informacji udzielanych przez Kierownika oraz pracownika socjalnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławoborzu.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie *Programu kontroli doraźnej w ośrodku pomocy społecznej*.

(akta kontroli str. 3-9)

Podczas kontroli analizie poddana została następująca tematyka:

1. Ocena kompletności dokumentacji zgromadzonej przed wydaniem w analizowanej sprawie decyzji o odmowie lub udzieleniu pomocy w formie usług w środowiskowym domu samopomocy,
2. Ocena prawidłowości zapewnienia innej pomocy osobie z zaburzeniami psychicznymi.

Kierownikiem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławoborzu jest Pani Natalia Kołodziejczak. Nadzór nad kontrolowaną jednostką sprawuje Wójt Gminy Sławoborze.

Kontrolę przeprowadzono w obecności Kierownika Ośrodka.

Podczas kontroli analizie poddano indywidualne akta sprawy wskazanej w treści *Programu kontroli*.

W Gminie Sławoborze funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Sławoborzu. GOPS w Sławoborzu, po zgromadzeniu niezbędnej dokumentacji, kieruje mieszkańców Gminy do udziału w zajęciach ŚDS.

Sprawdzono dokumentację dotyczącą kierowania uczestnika do ŚDS na podstawie następujących decyzji:

Decyzja Nr 05-55/2019-67 z dnia 30 sierpnia 2019 r. (Uczestniczkę skierowano na okres do 3 m-cy celem przygotowania indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego)

Decyzja Nr 05-55/2019-68 z dnia 22 listopada 2019 r. (ustalono indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego na okres od 3 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.)

Decyzja Nr 05-55/2021-73 z dnia 10 września 2021 r. (po przerwie w uczestnictwie w zajęciach ŚDS – Uczestniczkę skierowano na okres do 3 m-cy celem przygotowania indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego, przygotowano *Wstępne rozeznanie w zainteresowaniach co do uczestnictwa w poszczególnych zajęciach terapeutycznych w Środowiskowym Domu Samopomocy*)

Decyzja Nr 05-55/2021-75 z dnia 21 grudnia 2021 r. (skierowano do udziału w zajęciach ŚDS ponownie na okres do 3 m-cy celem przygotowania indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego – ŚDS pismem z dnia 6 grudnia 2021 r. poinformował GOPS, że *nie wnioskuje o wydanie skierowania do kontynuacji uczestnictwa w Domu na dalszy okres*)

Decyzja Nr 05.55.2022.76 z dnia 10 marca 2022 r. (skierowano do udziału w zajęciach ŚDS ponownie na okres do 3 m-cy celem przygotowania indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego – ŚDS pismem z dnia 7 marca 2022 r. poinformował GOPS, że *nie wnioskuje o wydanie skierowania do kontynuacji uczestnictwa w Domu*)

Decyzja Nr 05.55.2022.77 z dnia 21 kwietnia 2022 r. (uchylono decyzję o przyznaniu pomocy w formie pobytu w ŚDS na wniosek opiekuna prawnego Uczestniczki).

Środowiskowe domy samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej - art. 51a ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 ze zm.).

Osoba, której udzielono pomocy w omawianej formie, spełnia warunki określone w ustawie o pomocy społecznej oraz rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. z 2020 r., poz. 249) niezbędne do przyznania pomocy w omawianej formie: prawidłowo ustalono sytuację rodzinną, zdrowotną, dochodową rodziny, zgromadzono dokumentację wymienioną w § 7 rozporządzenia, tj. wniosek o skierowanie do domu, zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Dołączono ponadto opinię psychologiczną.

Skierowanie do ŚDS nastąpiło w drodze decyzji administracyjnej. W przypadku pierwszej decyzji o skierowaniu do domu wydano ją na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące, konieczny do dokonania przez zespół wspierająco-aktywizujący oceny możliwości zaproponowania osobie indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego

oraz okresu, jaki będzie niezbędny do jego realizacji. W aktach sprawy znajduje się informacja ŚDS o zaplanowanym okresie realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego do 31 grudnia 2020 r.

Ponowne wnioski opiekuna prawnego klientki (z 17 sierpnia 2021 r., z 10 grudnia 2021 r., z 28 lutego 2022 r.) spotykały się z odmową ŚDS przygotowania indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego dla Uczestniczki. Jako powody wskazano m.in.:

- zachowanie naruszające porządek ŚDS (np. nadmierna pobudliwość, nieposłuszeństwo, agresja, zmiany nastroju, zakłócanie porządku), szczególnie incydent z 23 października 2020 r. (gwałtowne zachowanie – *zbić naczyńia z gorącym napojem, wybite szyby w drzwiach*),
- niepokój i poczucie zagrożenia innych uczestników,
- brak typu Domu D dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i spektrum autyzmu – uczestniczka jest osobą ze zdiagnozowanym autyzmem, a ŚDS w Sławoborzu jest ośrodkiem wsparcia typu A, B, C (wg. opinii Kierownika ŚDS – dom dla osób z autyzmem m. in.: *powinien być kameralny, do 10 osób, wskaźnik zatrudnienia zespołu wspierająco-aktywizującego powinien wynosić 1:1, czyli jeden etat na 1 uczestnika, finansowanie domu typu D powinno być znacznie wyższe*).

(akta kontroli str. 16-18 i 19-100)

Opinia zawarta w ostatnim punkcie jest niezgodna z obecnie obowiązującymi przepisami w zakresie funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy. W znowelizowanym dnia 17 lutego 2020 r. rozporządzeniu w sprawie środowiskowych domów samopomocy w § 3 wymienia się 4 typy domów – A, B, C, D (ostatni dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonym), jednak w ust. 2 tego przepisu jest informacja, że Dom może obejmować wsparciem więcej niż jedną kategorię osób. Ponadto § 12 rozporządzenia informuje o minimalnym wskaźniku zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego, który w domu typu D powinien wynosić nie mniej niż 1 etat na 3 uczestników. § 12 ust. 1a informuje również, że w przypadku uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, będących uczestnikami domów typu A, B i C, wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego wynosi nie mniej niż 1 etat na 3 uczestników. Ostatni z przepisów wyraźnie zezwala, by uczestnikami domów typu A, B, C były osoby ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, bez konieczności tworzenia nowego typu domu. Ponadto, jak wynika z danych Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej ZUW w Szczecinie, Środowiskowy Dom w Sławoborzu korzystał w kontrolowanym okresie z dodatkowego dofinansowania w związku ze świadczeniem usług dla minimum 3 uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu w ramach Programu „Za życiem”.

Z przedstawionej podczas kontroli korespondencji między Kierownikiem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławoborzu a Wójtem Gminy Sławoborze wynika, że stanowisko Wójta jest jednoznaczne (pisma Wójta Gminy Sławoborze znak: SO.I.8120.3.2021 z 20 grudnia 2021 r. oraz znak: SO.I.8120.1.2022 z dnia 10 marca 2022 r.: zaświadczenia lekarskie, przedstawiane przez opiekuna prawnego uczestniczki *wskazują na potrzebę korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w celu poprawy funkcjonowania i zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Opierając się na opiniach lekarzy specjalistów Wójt uznał Środowiskowy Dom Samopomocy w Sławoborzu za odpowiednie miejsce pobytu uczestniczki. Ponadto stwierdził, że nie można dopuścić, żeby osoba nawet w znacznym stopniu niepełnosprawna, była dyskryminowana i izolowana od społeczeństwa*).

(akta kontroli str. 89 i 99)

Podczas kontroli zespół kontrolujący uzyskał wyjaśnienia Kierownika GOPS w Sławoborzu oraz pracownika socjalnego, realizującego pracę socjalną w analizowanym środowisku, dotyczące zaobserwowanego zachowania Uczestniczki ŚDS oraz relacji z opiekunem prawnym. Z przeprowadzonych rozmów sporządzono protokoły przyjęcia ustnych wyjaśnień w zakresie zachowania Uczestniczki w miejscu publicznym (sklepie), a także na temat stanu zdrowia, komunikatywności, samodzielności Uczestniczki podczas przeprowadzania wywiadów w środowisku rodziny przez pracownika socjalnego. Ustalono, że podczas wspólnych zakupów w towarzystwie opiekuna prawnego w sklepie wielkopowierzchniowym Uczestniczka *samodzielnie chodziła po sklepie, zachowywała się spokojnie, oglądała produkty na półkach, nie przejawiała żadnych niepożądanych zachowań, zachowywała się jak inni klienci sklepu.* Podczas przeprowadzania wywiadów w środowisku domowym Uczestniczki pracownik socjalny stwierdził, że *jest samodzielną w kwestii samoobsługi (toaleta, ubieranie się, składanie łóżka, przygotowanie herbaty, nałożenie posiłku. Była spokojna, przytulała się do pracownika, nie przejawiała agresji, chwaliła się swoimi pracami plastycznymi, ułożonymi puzzlami. Wykonywała polecenia mamy (np. żeby przebierać się w łazience, a nie w pokoju, przy gościu).* Podczas ok. 2-godzinnej wizyty w domu pracownik socjalny *nie odczuł zagrożenia agresywnym zachowaniem, niepokoju. Podczas pierwszych odwiedzin rodziny mama tłumaczyła Uczestniczkę kim jest gość.* Ponadto pracownik socjalny stwierdził, że z opiekunem prawnym *jest dobry kontakt, zawsze współpracuje, wywiązuje się z umówionych ustaleń.*

(akta kontroli str. 12-13)

W wyniku problemów w zakresie korzystania z zajęć Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławoborzu opiekun prawny Uczestniczki podjął decyzję o umieszczeniu podopiecznej w domu pomocy społecznej ze względu na potrzebę specjalistycznego podejścia do osoby z zaburzeniami psychicznymi, odpowiednich zajęć terapeutycznych oraz integracji ze środowiskiem.

Podczas kontroli sprawdzono dokumentację dotyczącą skierowania i odpłatności za pobyt w ww. placówce na podstawie następujących decyzji:

Decyzja Nr 05-55/2021-73 z dnia 10 września 2021 r. (decyzja kierująca do DPS)

Decyzja Nr 05-55/2021-73 z dnia 10 września 2021 r. (decyzja ustalająca odpłatność za pobyt w DPS)

W aktach sprawy znajduje się pismo PCPR w Koszalinie o umieszczeniu Uczestniczki na liście osób oczekujących na umieszczenie w DPS w Bobolicach pod pozycją nr 2. Ponadto Ośrodek wszczął postępowanie w sprawie ustalenia osób zobowiązanych do ponoszenia odpłatności za pobyt klientki w DPS.

Skierowana osoba spełnia warunki określone w art. 54 ustawy o pomocy społecznej niezbędne do przyznania całodobowej opieki w ww. placówce.

Zgromadzona w aktach indywidualnych spraw dokumentacja jest kompletna, prawidłowo ustalana jest sytuacja rodzinna, zdrowotna, dochodowa oraz poprawnie obliczona odpłatność mieszkańca za pobyt w domu pomocy społecznej. W aktach klientki znajduje się zaświadczenie lekarza rodzinnego o potrzebie umieszczenia w DPS, z rozpoznaniem jednostki chorobowej oraz opisem stopnia samodzielności w codziennych czynnościach, a także zaświadczenie psychologa o potrzebie umieszczenia w DPS z opisem stanu zdrowia pacjentki. Akta zawierają także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Nie wniesiono zastrzeżeń do zasadności przyznania pomocy ani zgromadzonej w toku postępowania dokumentacji.

(akta kontroli str. 14-15)

Omawiana rodzina nie korzystała z innych form wsparcia w ramach środków z pomocy społecznej. Nie odnotowano wniosków, ponadto dochody rodziny przekraczały kryterium określone w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

PODSUMOWANIE KONTROLI

Na podstawie zbadanej w trakcie kontroli dokumentacji indywidualnej wskazanej w programie kontroli Uczestniczki ŚDS, wyjaśnień i informacji przedstawionych przez kierownika i pracownika socjalnego dokonano ustaleń w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. z 2020 r., poz. 249).

W trakcie czynności kontrolnych na bieżąco wyjaśniano zagadnienia z zakresu kontroli, a także omówiono z Kierownikiem ustalenia z kontroli, opisane w treści niniejszego protokołu.

Zgodnie z § 16 pkt 2 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 2285), protokół kontroli zawiera ocenę skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta. W wyniku przeprowadzonej kontroli działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławoborzu w zakresie udzielania pomocy wskazanej osobie z zaburzeniami psychicznymi oceniono pozytywnie.

Przed podpisaniem protokołu kontroli, w ciągu 7 dni od daty otrzymania go do podpisu, kontrolowany może zgłosić zastrzeżenia na piśmie co do jego treści. Odmowa podpisania protokołu powinna być poprzedzona złożeniem pisemnych wyjaśnień przyczyn odmowy, co nie stanowi przeszkód do wszczęcia postępowania pokontrolnego.

Protokół sporządzono w dniu 31 marca 2023 r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

Kontrolę odnotowano w Księżce kontroli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławoborzu pod pozycją nr 2/2022.

Sławoborze, dnia .....

Oświadczam, że w dniu ..... zostałam zapoznana z treścią protokołu oraz otrzymałam jeden jego egzemplarz.

Właściwe podpisy na oryginale